

ABECEDARI

Goffredo Parise

(Traducció i nota introductòria de Daniel Sau)

ARISE NEIX A VICENZA EL 1929 I MOR EL 31 d'agost del 1986. Tot i que tornarà sovint a la seva regió natal, sentirà per la ciutat on nasqué, una barreja d'amor i odi. Periodista, cineasta i narrador el seu caràcter fou el d'un home àvid de coneixement, solitari i ple de passió. Cal dir però que no acceptà mai la solitud -fruit potser de la seva natura introvertida- sinó que la visqué d'una manera desesperada.

En la seva primera novel·la Il ragazzo morto e le comete (1951) és possible trobar ja aquells elements que caracteritzen tota la seva obra posterior: la revocació satírica del passat -qualificada per alguns de realisme àcid- realitzada però en un fons de nostàlgia. El 1953 escriu La grande vacanza i el 1954 Il prete bello. Amb aquesta novel·la Parise aconsegueix un gran èxit de públic tot i que per fer-ho ha de renunciar al lirisme de la seva primera novel·la i ha de donar entrada a temes més picants i escandalosos. Segueixen després altres dues novel·les menors (Il fidanzamento, 1956 i Atti impuri, 1959) i no és fins el 1965 que Parise dóna una nova empenta a la seva producció tot iniciant amb Il padrone una grotesca i dura representació de la societat capitalista. Mentre treballa en el cinema i fa nombrosos viatges (més de tres o quatre a l'any) que li permeten acumular l'experiència necessària per escriure una sèrie de reportatges periodístics de forta denúncia i d'elevat nivell literari (destaca sobretot Cara Cina, 1968).

Amb la publicació de Sillabario 1 (1972) i Sillabario 2 (1982) -dels quals presentem dues narracions- Parise dóna un nou cop de timó a la seva obra. Sota una estructura aparentment senzilla i uns temes que fan pensar a un retorn a la simplicitat dels bons sentiments, Parise escriu - amb paraules de Pasolini - "un llibre extraordinàriament bonic, on la simplicitat s'obté de manera molt complicada i selectiva".

Miguel Ángel Valero: *Série «Agua de Colonia»* (1992)

Assenyalem finalment que tota la producció de Parise ha estat reunida en dos volums per l'editorial Mondador i que moltes de les seves obres han estat traduïdes a les principals llengües europees.

BES

Un dia d'estiu una dona d'uns cinquanta anys amb un bellíssim nom grec passà pel costat d'un riu i tot mirant un prat d'herba alta i ple de pollancre situat a l'altra banda es recordà d'un petó.

Ella tenia vint anys, ell tretze i tots dos vivien en una vella ciutat italiana. El noi havia esdevingut "l'amic íntim" del germà, però ella no l'havia vist mai, només, mentres es trobava a la seva habitació estudiant càlcul infinitèsim (era la millor alumna de la facultat de Física) i els dos amics parlaven a casa, l'havia sentit i mig imaginat. No li era molt simpàtic: els nois estaven massa temps junts. Es deien Aquil·les i Patrocles (el germà era Patrocles i ella en canvi hauria volgut que fos Aquil·les, el seu protegit) i llurs jocs, inventats tots per l'amic, eren perillosos i estranys. Un dia es presentà una senyora per protestar: es passejaven sobre les teulades i sobre els arbres dels jardins i, de teulada en teulada i de branca en branca, s'enfilaven fins a les grans alzines del parc públic.

El germà parlava tot el sant dia de l'edificació d'una "*tavern of Jamaica*", finestres i mobles en miniatura que construïen des de feia més d'un mes; tot, per una nit de temporal poder-li pegar foc i veure-la cremar.

Qui sap per què hauria preferit que aquella amistat s'acabés i no veure mai més el xicot: en canvi el veié el dia de Nadal de 1943, alguns minuts després del primer bombardeig de la seva vida; ella entrava a casa tremolant i ell en sortia corrents; potser per la por, potser per l'emoció de retrobar-se vius, talment com si s'haguessin buscat, s'abraçaren i es reconegueren tot i que fins aleshores no s'havien vist mai. Això però no fou suficient per fer desaparèixer l'antipatia.

La guerra continuava, ella s'establí amb la família en una gran villa en el camp i els "dos herois" foren separats enmig d'un gran rebombori i de plors desmesurats, però l'amistat que els unia era tan gran que trobaren la manera de reunir-se de nou. L'altre xicot i la seva família s'establiren també en el camp, en una casa de pagesos molt propera a la villa.

Al matí els nois portaven els cavalls a passeig i els netejaven, a la tarda dormien junts abraçats i suats damunt la palla, al capvespre pujaven dalt les teulades per domesticar els paons, a la nit construïen una nau anomenada Marianna (com la de Sandokan) que un cop haguessin acabat i varat en un canal haurien enfonsat a pic gràcies a

una bateria de minúsculs canons. Per què aquesta mania de construir amb tant d'entusiasme i després destruir-ho tot? es preguntava ella, i això li donava la sospita, funebre i vital alhora, que existia alguna cosa que les seves estimades i netes equacions no podien demostrar. Però un matí veié com dins un cotxe portaven el xicot cap a l'hospital, pal·lidíssim i exprimatxat a causa del dolor; pensà que es moriria, el besà al cap i després plorà tot el dia pegant voltes pel camp. Però no es morí (tenia un divertit cuc desconegut a les patologies generals) i quan, amb el germà que plorava, anà a veure'l es feren un tip de riure. Guari i ella tornà a mostrar-se orgullosa d'ell. Un dia s'emmirallava i en veure que el xicot la mirava sentí dins seu un instant d'immensa i estuperfacta manifestà en el rostre. El noi s'adonà d'aquell moment (del qual ella mateixa es sorprengué i s'enrojolà) i es convencé que era degut a ell.

Ella tenia un promés, un estudiant de medicina oficial a Grècia; s'escrivien i a casa seva es deia que un cop acabada la guerra i la universitat es casarien. El xicot robà aquelles cartes i les llegí, amagat en el paller d'un estable; després les portà de nou al seu lloc, ella el veié, amagada en la penombra de la seva habitació, però no digué res. El xicot capí que potser el promès l'estimava, però ben segur la noia no.

Un dia ella li demanà que l'ajudés a rentar-se els cabells en una font: sota el sol, el xicot li netejà i pentinà els seus cabells, curts, negríssims i plens de rinxols, però el cor batejava fort, les mans li tremolaven i ell pensà, avergonyit, que n'estava enamorat. Però, en primer lloc, què era l'amor? Sense saber-ho, tant l'un com l'altre s'ho demanaven. Pel xicot respondre "L'amor és ella" era una cosa impossible, confusa i il·legítima. Per ella, que quan el veia sentia una sensació de fastigueig molt similar al plaer, l'amor era una cosa «sèria», que si de cas hauria arribat més tard, quan el promès hagués tornat de la guerra, o hauria aparegut de cop no se sap ben bé com.

Desgraciadament aparegué, o ella així ho cregué, en la persona d'un jove capità alemany, una espècie de gitano amb ulls negríssims que arribà tot fent soroll per requisar la villa. Després arribaren els soldats, i la família d'ella es canvià en una ala al costat del paller. Tot i que no era l'època els alemany mataven porcs a cops de pistola, de nit intimidaven l'alto i disparaven i organitzaven festes a les quals ella participava amb un vestit d'organça plegat, però el noi no volgué veure-la. Una nit la veié en l'ombra, sentí el soroll del vestit però s'aguantà la respiració. Els paons abandonaren el sostre de la casa, ella sentí com s'allunyaven mentre no aconseguia dormir tot pensant amb el capità alemany (es deia Werner) estirat al sol amb uns slips, negre com una serp, la pistola penjada al cinturó damunt la pell negra, que la mirava passar amb un sonriure maliciós. Ella responia a

aquell somriure de la mateixa manera que ho havia fet davant el mirall, amb gran vanitat, i, tanmateix hauria fet tot el que ell li hagués demanat.

Alguna cosa succeí en els graners de la vil·la una tarda de moltíssimes cigales, alguna cosa amb moltes lluites, suor i esgarrapades, però ella des d'aquell dia esdevingué trista i diferent, no mirà mai més aquell Werner que fumava cigars i reia, i escapà de casa per tres dies; volia enrolar-se en el cos auxiliar de la república de Salò. Però tornà i en reveure el xicot sentí una gran alegria i pensà "Però que em passa? Té set anys menys que jo".

D'improvist la família d'ella es traslladava a Milà, la guerra s'acabà, l'amistat entre els dos xicots aquell estiu havia arribat al punt més alt i durant dos anys no es veieren mai. Ben aviat ell s'oblidà de tot i començà a veure's amb les noies de la seva edat; quan ella retornà tampoc no recordava res però es veieren igualment i, com si hagués passat molt temps, parlaren de l'estiu al camp durant la guerra, semblava com si tots dos haguessin volgut dir alguna cosa més sobre aquells dies però callaren amb la sensació que no es podia dir res més. Aquesta "cosa de més", que no digueren, els feu veure's cada cop més a la nit i el noi que s'havia fet gran (tenia setze anys) la portava a passejar damunt el manillar de la bicicleta. Sabé que el promès havia tornat de Grècia però que ho havien deixat. Ella s'havia de llicenciar aquell any, parlaven de coses que els semblaven molt importants i ella feia veure que era una persona escèptica i racional per oposar-se a ell que sempre trobava la raó insuficient i sovint mesquina. Ell anava al primer curs del Liceu i llegia molt, ella deia que estimava Hegel (però no era veritat ja que no sabia res de Hegel) i ell no: de Marx aleshores els joves no en parlaven gaire i el poc que se sabia era vague i confús, en qualsevol cas en digueren quatre coses i el "saltaren". La família d'ella havia estat feixista, l'avi d'ell havia estat anarquista i ell quasi quasi també. Tanmateix la frase "la propietat és un furt" que ell havia sentit de petit i que ara recordava, no la digué perquè, encara que fos veritat, dir-la li semblava fals.

Succeí que el xicot, de cop, s'enamorà d'una senyora rossa que tots els nois del Liceu miraven: tenia un bon joc, però no féu allò que tots els companys d'escola pensaven. No ho féu perquè pensava en ella i s'avergonyia. També ella pensava en ell, un dia el veié sortir de casa de la senyora rossa amb pantalons curts de vellut, sabates de tenis i una caçadora de cotó, amb cremallera i de color blau, una mica descolorida. S'enrejolaren, ella baixà el cap, el xicot la seguí silenciós amb les seves sabates de tenis i ella féu com si res però comprengué que "aquella cosa de més" tan complicada i impossible de dir era en realitat una cosa molt senzilla. Un dia ella digué "Entre

nosaltres hi ha alguna cosa més que una senzilla amistat". Però pensava "Com és possible? Té set anys menys que jo, sóc una dona i ell és un nen".

Començaren a donar-se la mà, i això durà dos mesos i una mica més, una tarda estirats damunt l'herba sota un pollancre al costat d'un riu no parlaren ni es donaren la mà. El xicot es deia: "Ara li dono un petó", ella pensava que ell estava a punt de donar-li un petó i es preparava imaginant la situació. Però passaren més de dues hores, "*tout était dans l'air*", però res no passava i ella girà el cap tot mastegant un bri d'herba i pensant: "Ho sabia, és una cosa impossible, té set anys menys que jo i no li agrado perquè sóc massa vella". Però el xicot es girà amb una autoritat que li semblà absoluta, li tragué el bri d'herba de la boca i posà els llavis tancats damunt els seus.

DOLÇOR

A primera hora d'un matí de setembre amb un airet salat i molt amarg que pujava de la conca de Sant Marc un home amb pulmons i bronquis una mica dèbils sortí de l'hotel Danieli: féu tres respirs profunds, mirà i escoltà el ruixim de la conca, els esquitxos d'aigua i d'aire travessats per la llum del so, veié l'illa de san Giorgio a l'ombra (una mica blavosa) i sentí els sons de les campanes que arribaven des de diversos punts de Venècia.

"Que en sóc de feliç" digué amb veu quasi bé alta, i després afegí amb el pensament: "però malauradament ho sé".

S'apropà a la vorera del moll fins on arribaven els esquitxos i com un nen, anà a jugar amb l'aigua, mullant-se de dalt a baix i tement que algú l'escridassés pel que estava fent. Aleshores s'aixecà, caminà cap a la plaça i un gran aire de coloms i el seu olor l'envoltà: volaven cap al venedor de menjar i l'home, que tenia també una mica de gana, sentí per simpatia una gran fam. Cantà una cançoneta, "Nina non fare la stupida come le tortorelle", i s'encaminà cap al cafè Lavena: encara estava tancat, aleshores anà a comprar dos diaris una mica lluny, tornà al Lavena i s'assegué en una de les tauletes de la terrassa i impacient imaginà el pastís de pasta fullada calenta i crema d'ametlles, el kipferl, que hauria menjat al cap de pocs minuts amb un bon cafè amb llet amb escuma i una mica de cacau en pols. Obrí els diaris, els fullejà i mirà algun títol, però el kipferl sobre el fons de la plaça sant Marc deserta, la sal de l'aire en un cel blau ple de núvols roses pogueren més que tots els títols dels diaris.

"La política, els polítics..." pensà amb una pensament desdenyós com si mirés una altra espècie d'animals d'aparença indigna i desagradable "els polítics... què en saben ells del kipferl?"

Passaren uns minuts (el Lavena no obria) i aparagué el sol amb el seus primers raigs entre els merlets de les "Procuratie",¹ colpí l'home a la cara i el ferí als ulls, però ell es deixà ferir una mica si una mica no, ara mig tancant les celles, ara mig tancant un ull i jugant. Sota el resplendor del sol entreveié el fotògraf amb la gran caixa tapada de negre, el trípod i les fotografies de mostra: amb gestos ràpids i precisos ho instal·là tot enmig de la plaça, penjà un cartellet (Torno de seguida) i desaparegué. Després arribaren els venedors de records i de menjar per als coloms, ho instal·laren tot i desaparegueren.

"Que n'és de meravellosa Itàlia" pensà l'home amb gran afecte, i per estimar-la millor i tota sencera pensà a la Porta Capuana (Nàpols), a l'aigua dels farallons (Capri) en el punt just on una cova submarina

¹ *Procuratie*: A Venècia, residència del procurador de Sant Marc (N. d. T.)

Miguel Àngel Valero: *Série «Agua de Colònia»* (1992)

travessa la primera roca, a la tripa del restaurant Troja (Florència) a la pel·lícula «La dolce vita» (Roma), a les baixades enmig de la neu verge a Tofane (Cortina), i un estrany sentiment del qual no aconseguí trobar el nom el commogué. Era, ben segur, un sentiment italià perquè ell no l'havia sentit mai en cap dels seus viatges per altres països. Potser a Indoxina quan al capvespre els nens muntaven a cavall sobre els búfals, es submergeixen en els estanys i les flors de lotus es comencen a obrir; o bé a l'alba quan se sent l'estrepit de les cigales, sobre els eucaliptus, que dura deu minuts exactes per després tornar al silenci i als primers timbres de les bicicletes dels xinesos. Aquest era un sentiment bellíssim, però diferent i no tan alegre. No, aquell sentiment sense nom era italià i punt.

"Però els sentiments allarguen o més aviat escurcen la vida?, es preguntà l'home, i sentí que, tot i que pogués semblar injust, la segona hipòtesi, si no era la més probable, era la més real. El Lavena havia mig obert la persiana i darrera, a dins, dos cames velles cobertes amb una vellíssima tela negra, que es sostenien en dos peus plans ficats dins de dues sabates, a tires i lucidíssimes, es movien lentament junt amb una escombra: a l'home semblà que es moguessin al ritme d'una al minut, no sabé contenir-se i sabent que s'equivocava cridà: "Cambrer". Veí com les sabates i l'escombra feien una llarga pausa però ningú no respongué.

L'home pensà de nou en Itàlia, féu una mica de morros a aquell sentiment italià sense nom i pensà en els "costats negatius" d'aquell país que tan estimava, en trobà moltíssims, però, qui sap per què, els oblidà de seguida.

Passà encara una mica de temps per aquell home immers en una lleugera somnolència deguda al sol, arribaren, un rera l'altre i tal com havia imaginat, els tres kipferl calents i també el cafè amb llet i cacau amb pols. En menjà un gairebé sencer, i es quedà quasi sense respiració, pensà "Ah, quina felicitat" i respirà amb un petit soroll del qual no s'avergonyí. Després encengué una cigarreta i també el fum li donà un gran plaer, però immediatament sentí un gran desplaer pels seus pulmons i bronquis que amb el fum haurien sofert tant que després per ell els anys haurien passat molt més de presa del que realment es mereixia (molt o poc): i aviat s'hauria trobat vell i malalt. "Però han passat poquíssims anys des que eren infant", pensà amb candor. Aleshores s'aixecà i començà a vagar per Venècia a la recerca d'una petita plaça, travessada de columnes, que encontrava tot sol i sempre per casualitat i passada la qual es perdia sempre. Com havia succeït altres vegades, es trobà en andanes llargues, a l'ombra, al nord, que miraven l'illa de Sant Michele plena de freds xipresos, l'illa de Murano i la ondulant llacuna entre fangars i trossos de terra i canyes. Sentí dins seu el fred d'aquella ombra i d'aquells xipresos (els

seus bronquis eren també una mica psíquics), tornà enrera i es perdé. Després demanà informació, retrobà el camí i eren les dotze i mitja quan entrà en una botiga de menjars fets plena de gent i on, assegut en un tamboret, menjà l'arrós verd amb musclos all, i julivert que desitjava. Després menjà dos petits polps, bullits i amanits amb oli i llimona (un el tastà sense llimona, ja que dubtava sobre quina era la millor manera), sortí, entrà en una taverna propera i, es begué dos gots de vi friulà. Saludà i tornà a l'hotel, es despullà de pressa i completament nu, es fica dins el llit entre uns llençols de lli que el midó havia tornat una mica rígids, escoltà durant alguns minuts el soroll dels remes, els óóee...óóee...óóee... dels gondolers i s'adormí. Cap al tard l'home anà a seure's al Florian amb un bonic mocador de seda blau al coll, no molt lluny de l'orquestra per escoltar la música i mirar. Veié passar dos homes provinents d'algun país socialista, un molt vermell de cara, amb els cabells color d'estopa i les sabates de pell grisa. L'orquestra tocava «La vidua alegre» i l'home del cabells d'estopa semblava il·luminar-se de joia: s'aturà davant de l'orquestra, féu una pirueta i una salutació, i després retrobà el seu amic amb els fagots. L'home veié altres coses: una dona, potser anglesa, asseguda en una cantonada que bevia molts licors i que de tant en tant semblava cantar. Després veié un vellet italià d'una elegància minuciosa, vestit de blanc amb xancles blancs i un bastonet de bambú. La seva cara rosada estava il·luminada de felicitat: de tant en tant mirava l'home amb ulls subtils una mica mongòlics, lucidíssims i forts, i feia una lleugera salutació o bé movia el cap al ritme de la música com si l'invités a fer la mateixa cosa.

"També ell és feliç" pensà l'home "perquè viurà molt temps i ho sap" i de nou sentí el sentiment del matí perquè sabia que ell no hauria tingut aquesta mateixa sort.

Sopà als Quadri: llagosta fresquíssima (Mario el maître, estava molt content d'haver-lo aconsellat així) i vi glaçat. Mirà al seu voltant i veié una dona estupenda, amb el cabells molt curts i un ull lleugerament més petit que l'altre, que sopava sola molt lentament. A un cert punt perdé un anell, l'home el recollí, l'hi donà i ella somrigué amb una grandíssima elegància.

L'home se'n anà de Venècia, passaren no molts anys d'aquell dia de setembre i un altre dia però de febrer, es trobà en una clínica, molt trist. Per consolar-se cantà amb un fil de veu, el que en sortí fou: «La biondina in gondoletta» i l'home plorà perquè reconegué l'orquestra del Florian, la llacuna ondulant i la dolçor de la vida.